

Legionelozes profilakses pasākumi iedzīvotājiem un dzīvojamo māju apsaimniekotājiem.

Lai mazinātu iespēju inficēties ar legionelozi, būtiski izprast, ka legionella baktērijas īpaši vairojas ūdens apgādes sistēmās, ja ūdens temperatūra ir robežās no +20°C līdz +45°C un organisko vielu (bioloģiskā aplikuma, nosēdumu u.c.) klātbūtnē.

Veselības inspekcija atgādina, atsākot ūdeni lietot pēc ilgstošas prombūtnes, nepieciešams kārtīgi notecināt gan auksto, gan karsto ūdeni. Būtiski ūdeni tecināt tā, lai neveidojas aerosols:

- iesākumā, vismaz 1 min, lēna ūdens plūsma;
- pēc tam ūdens plūsmu, vismaz 10 min laikā, pakāpeniski palielina, atverot krānus pilnībā;
- ūdeni tecina, kamēr aukstais ir spirdzinoši vēss, savukārt karstais izteikti karsts.

Legionellas īpaši vairojas siltā ūdenī, karstā un aukstā ūdens tvertnēs, cauruļvados ar nelielu ūdens plūsmu vai stāvošā ūdenī (piemēram, dzīvokļos, kur reti tiek izmantoti krāni vai dušas), cauruļvadu dušu, krānu vai tvertņu (t. sk. boileru) virsmu organiskajā aplikumā, nosēdumos, mazgāšanas iekārtās, izlietņu un vannu aizbāžņos, ūdenssildītājos.

Veselības inspekcija:

- **informē:** ar legionelozi nevar inficēties ūdeni dzerot vai peldoties;
- **iesaka:** mazgāties vannā, bet dušā turēt dušas galvu tuvu ķermenim;
- **norāda:** īpaši jāizvairās no ūdens mikrodaļiņu ieelpošanas jeb ūdens aerosola, kas rodas ūdens šļakatām atsitoties pret cietu virsmu.

Individuālie profilakses pasākumi iedzīvotājiem:

- regulāra dušas galvu un izlietnes krānu aplikuma tīrīšana un dezinfekcija ar hloru saturošiem sadzīves tīrīšanas līdzekļiem;
- vai regulāra dušas galvu ievietošana verdošā ūdenī;
- pirms katras mazgāšanās dušā, ūdeni nedaudz notecina;
- vismaz reizi nedēļā, 1-2 minūtes kārtīgi notecināt gan karsto, gan auksto ūdeni;
- augstāk minētos pasākumus būtiski veikt pēc ilgstošas prombūtnes.

Gaisa mitrinātājos:

- ik dienu izmantot tikai svaigu ūdeni, pirms tam vārītu un atdzesētu;
- reizi nedēļā tīrīt ar atbilstošu tīrīšanas līdzekli, lai neveidojas aplikums.

Profilakses pasākumi māju apsaimniekotājiem:

Bioloģiskā aplikuma veidošanos uz ūdensvadu un ūdenstilpņu iekšējām virsmām veicina piesārņojums, neaizsniedzamas vietas, kuras nevar iztīrīt, ūdens stagnācija (zems spiediens, akli cauruļu gali vai piedēkļi, liels ūdens apjoms), negludas virsmas, karstā ūdens temperatūra zem +50°C, korozija un citi faktori. Ēku iekšējo ūdensvadu un siltummezglu tehniskā stāvokļa regulāra apsekošana ūdensapgādes sistēmās nepieciešams nodrošināt apstākļus, kas kavē legionella baktēriju savairošanos, regulāri apsekojot ēkas iekšējo ūdensvadu un siltummezglu tehnisko stāvokli:

- ūdensapgādes cauruļvadu siltumizolācijas nodrošināšana, lai mazinātu karstā ūdens siltuma zudumu un aukstā ūdens uzsilšanu;
- ūdens sastāvēšanās un bioplēves veidošanās novēršana ūdens apgādes sistēmā, noslēdzot cauruļvadu aklos galus;
- karstā ūdens uzglabāšanas tvertņu un cauruļvadu sistēmu regulāra tīrīšana, skalošana, dezinfekcija, lai likvidētu nogulsnes, aplikumu un koroziju;
- ūdensapgādes sistēmas vai tās iekārtu, elementu pārbūve vai nomaiņa, ja tas nepieciešams drošākai ūdens apgādei.

Gaisa kondicionēšanas sistēmās (dzesēšanas torņos):

- svaigā gaisa ieplūdes vieta sistēmā nedrīkst būt pārāk tuvu dzesēšanas tornim, lai ar baktērijām piesārņotais aerosols neiekļūtu ventilācijas sistēmā;
- regulāra gaisa filtru tīrīšana un nomainīšana; regulāras legionellu baktēriju kontroles analīzes;
- vismaz reizi gadā dzesēšanas torņu un iztvaikošanas kondensatoru pārbaude un tīrīšana; korozijas skarto daļu un plūsmas atdalītāju regulāra nomainīšana, nogulšņu noņemšana ar hloru saturošu dezinfekcijas līdzekli, ieteicams izmantot automātisko ūdens apstrādes sistēmu, kas ļauj pastāvīgi kontrolēt cirkulējošā ūdens kvalitāti;
- ja dzesēšanas torņu sistēma tiek slēgta vairāk nekā trīs dienas, visa sistēma (dzesēšanas tornis, caurules, siltummaiņa) jāiztukšo, novadot ūdeni kanalizācijas sistēmā. Ja tas nav iespējams, pirms sistēma atkal sāk strādāt, dzesēšanas ūdens ir jāapstrādā ar biocīdiem.

Ēku ūdensapgādes sistēmu un ventilācijas iekārtu (dzesēšanas torņu u.c.) tīrīšana un dezinfekcija jāveic profesionāliem dezinfekcijas pakalpojumu sniedzējiem. Informācija par uzņēmējiem, kas sniedz dezinfekcijas pakalpojumus ir atrodamā Veselības inspekcijas tīmekļa vietnes sadaļā [Datubāzes](#).

Piemērojamo standartu saraksts Ministru kabineta 06.07.2010. noteikumu Nr. 618 "Dezinfekcijas, dezinsēšanas un deratizācijas noteikumi" prasību izpildei attiecībā uz Legionella baktēriju noteikšanu ūdensapgādes sistēmu ūdens paraugos, ir publicēts Latvijas Nacionālās standartizācijas institūcijas „Latvijas standarts”(LVS) tīmekļa vietnē <https://www.lvs.lv/lv/legislations/1012>.

Izmantotie literatūras avoti un papildus informācija:

1. Pasākumi saslimšanas ar leģionāru slimību riska novēršanai. Ekonomikas ministrijas vadlīnijas daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas pārvaldītājiem <https://www.em.gov.lv/lv/media/2626/download>
2. Legioneloze. Slimību profilakses un kontroles centrs. <https://www.spkc.gov.lv/lv/legioneloze>
3. Infografika par inficēšanās riskiem ar legionelozi, LV portāls, 2017. <https://lvportals.lv/skaidrojumi/285939-saslimstiba-ar-legionelozi-kas-par-to-jazina-2017>
4. Legionella and the prevention of Legionellosis. World Health Organization, 2007. <https://www.who.int/publications/i/item/9241562978>
5. Water safety in buildings. World Health Organization, 2011. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241548106>
6. Guidelines for drinking-water quality: fourth edition incorporating the first and second addenda. World Health Organization, 2022. <https://www.who.int/publications/i/item/9789240045064>